

VIEȚILE × SĂNȚILOR
povestite copiilor

Sfântul Voievod
Ștefan cel Mare

2 iulie

REGATUL

POLONIEI

MARELE
CNEZAT
AL
LITUANIEI

VOIEVODATUL
TRANSILVANIEI

MOLDOVA

ȚARA
ROMANESCĂ

MAREA
NEAGRĂ

PRUT

NISTRU

BISTRITA

SIRET

RAILAD

PRUT

DUNAREA

CETATEA
HOTIN

CETATEA
SOROCA

CETATEA
ORHEI

CETATEA
ALBĂ

CETATEA
CHILIA

PUTNA

BABEȘTI

DOROHOI

PATRAUȚI

POPĂUȚI

CETATEA
SUCEVEI

REUȘENI

HĂRLĂU

CETATEA
NEAMȚ

IAȘI

CAPRIANA

RĂZBOIENI

DOBROVĂȚ

PIATRA
NEAMȚ

CETATEA
NOUĂ
ROMAN

VASLUI

TAZLĂU

BORZEȘTI

2 iulie

Sfântul Voievod Ștefan cel Mare

*Colecția Viețile sfinților povestite copiilor se tipărește
cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Pimen,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților*

EDITURA MITROPOLIT IACOV PUTNEANUL
MĂNĂSTIREA PUTNA, 2019

Iată că Părintele Ioan și copiii au ajuns, în sfârșit, și în locul la care s-au gândit tot drumul: Mănăstirea Putna, unde se află mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare.

Pe drum, copiii au pus sute de întrebări și la fiecare Părintele Ioan a trebuit să răspundă ca și cum era prima întrebare și era pusă pentru prima dată. Însă dragostea copiilor pentru Sfântul Ștefan îi dădea puteri. Ba chiar de-abia aștepta și el să ajungă la mănăstire.

Acolo avea să le povestească despre marele sfânt alături de mormântul lui, privind obiectele pe care el le ținuse în mână și le dăruise mănăstirii. Avea să

calce împreună cu copiii pe locurile unde Voievodul pășise de atâtea ori.

În fața șirului de întrebări și a dorinței de a le povesti iar și iar despre viața Sfântului Ștefan cel Mare, o întrebare a început să-l frământa: de ce copiii sunt atrași atât de puternic de un sfânt care a avut o viață plină de evenimente greu de descifrat – chiar și de istorici?

Mereu se întrebuse: de ce Dimitrie Cantemir l-a numit „domn mai presus de orice laudă”? Sau de ce Nicolae Iorga, cel mai mare istoric român, a spus că este „icoana cea mai curată a sufletului românesc”? Ce îi atrage deopotrivă pe cei mici și pe cei mari la Sfântul Ștefan?

Părintele cel iubit al Moldovei

Când într-o noapte întunecoasă un grup de oameni răătăcește drumul și oameni răi îi atacă, nădejdea tuturor este ca Dumnezeu să le trimită pe cineva care să îi salveze.

O astfel de lumină salvatoare și un scut de apărare a fost Sfântul Ștefan pentru Moldova și pentru toată creștinătatea.

Sfântul Ștefan a călăuzit poporul cu multă atenție și dragoste, ca pe o moștenire sfântă de la strămoși și ca un dar de preț pe care Dumnezeu i l-a încredințat. El a știut că va da socoteală în fața strămoșilor și a lui Dumnezeu de cum s-a purtat cu poporul. Dar nu numai față de supușii săi s-a simțit dator, ci a fost gata să își dea viața pentru toată creștinătatea, căci Îl iubea mult pe Hristos.

Lumina vieții sale nu s-a stins după ce Sfântul Ștefan s-a mutat la ceruri, ci din Împărăția lui Dumnezeu ocrotește în continuare neamul său și pe toți creștinii.

Ștefan voievod, fiul lui Bogdan voievod

Inainte de domnia Sfântului Ștefan, creștinii din Moldova au trecut prin mari încercări. Bunicul Sfântului Ștefan a fost domn al Moldovei și s-a numit Alexandru. El a fost un conducător foarte bun la suflet, care a făcut atât de mult bine poporului, încât oamenii i-au spus Alexandru cel Bun.

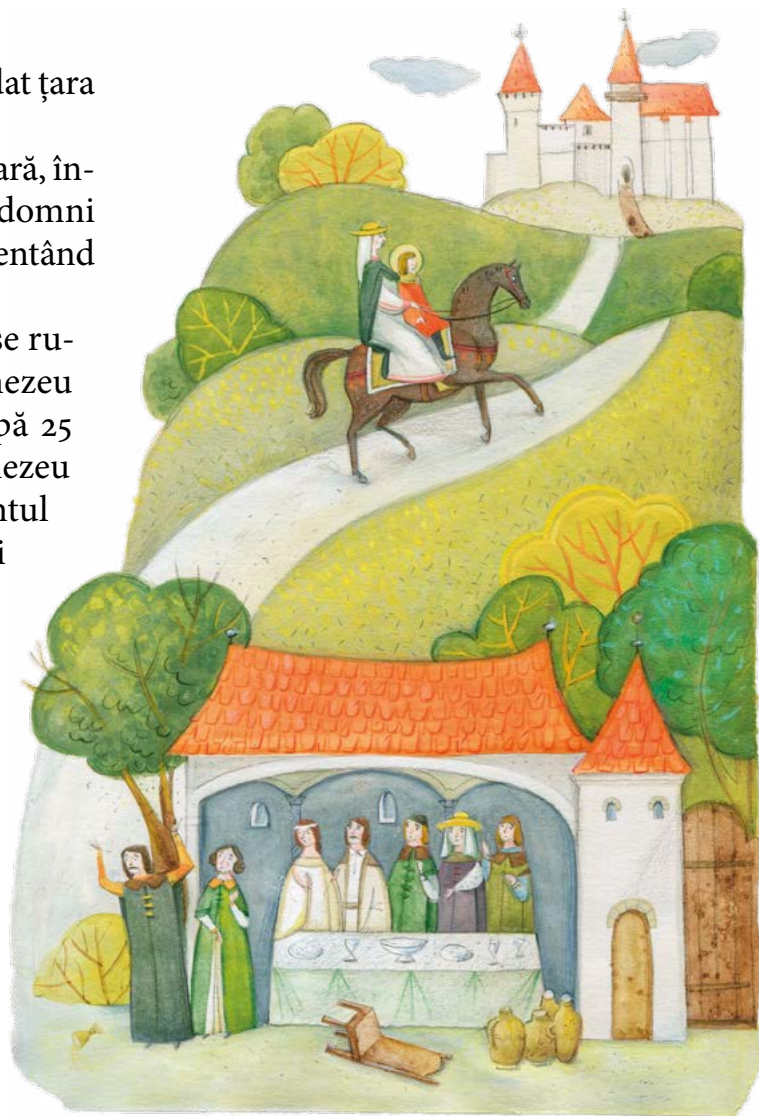
După moartea Voievodului Alexandru cel Bun, unii dintre fiii, nepoții și rudele lui nu au mai avut frică de Dumnezeu și dragoste de popor. Ei nu s-au arătat vrednici de strămoșul lor și nu au condus poporul după voia lui Dumnezeu, ci s-au luptat între ei pentru putere. Acești urmași nevrednici s-au omorât unii pe

alții, au învrăjbit poporul și au trădat țara pentru pofta lor de a stăpâni.

Atât de mare era dezbinarea în țară, încât, la un moment dat, au fost doi domni pe tronul Moldovei, fiecare reprezentând interesele unor străini.

Dar oamenii se rugau, preoții se rugau, călugării se rugau ca Dumnezeu să le trimită un conducător. După 25 de ani de luptă între frați, Dumnezeu a dat coroana unui om ales, Sfântul Ștefan. El a șters lacrimile din ochii poporului oropsit în cei 25 de ani de lupte între frați și a adus din nou în sufletele oamenilor nădejdea că Dumnezeu nu uită de poporul Său.

Sfântul Ștefan s-a născut puțin înainte de anul 1440, părinții lui fiind Voievodul Bogdan al II-lea al Moldovei, fiul lui Alexandru cel Bun, și Doamna Maria Oltea.

Încercările grele pe care Dumnezeu le-a îngăduit în viața sa au început din copilărie. După ce a condus țara un an și câteva luni, tatăl său a fost omorât la o nuntă de către Petru Aron, pentru a-i lua domnia.

Atunci mama Sfântului Ștefan a fugit cu el din Moldova, de teamă ca Petru Aron să nu îlucidă și pe copil. Au mers întâi în Țara Românească, iar apoi la Hunedoara, la castelul guvernatorului Transilvaniei, Iancu de Hunedoara.

Dumnezeu îi dăruiește domnia

Pe când Sfântul Ștefan cel Mare avea cam 18 sau 20 de ani, Dumnezeu a pus în sufletul său chemarea de a se întoarce în Moldova, pentru a conduce țara așa cum o conduseseră tatăl și bunicul său.

În aprilie 1457 el a pornit cu multă credință înspre Moldova. Nu era singur, căci l-a ajutat Voievodul Vlad Țepeș al Țării Românești.

La 12 aprilie, în Marțea Mare din Săptămâna Patimilor, s-a dat lupta cu oastea lui Petru Aron la Doljești, pe râul Siret. Cu ajutorul lui Dumnezeu, Sfântul Ștefan a câștigat lupta.

Mitropolitul Teoctist al Moldovei a venit la locul luptei și a fost foarte bucurous de victoria Sfântului Ștefan. El a simțit că de acum mila lui Dumnezeu se revărsase asupra Moldovei din nou, prin acest domn tânăr, dar foarte credincios. Pentru ca toți oamenii să vadă că Ștefan este alesul lui Dumnezeu pentru a conduce țara, el l-a uns domn.

Peste câteva zile, Sfântul Ștefan și Mitropolitul Teoctist au ajuns la Suceava și de Sfintele Paști s-au rugat împreună la Mântuitorul Iisus Hristos să ridice țara din marile primejdii care o amenințau.

Mitropolitul i-a pus pe cap coroana și a citit rugăciunile de încoronare. O teamă sfântă l-a cuprins pe tânărul domn, pentru marele dar pe care îl primea și pentru marea răspundere pe care știa că o va avea de atunci înainte.

Lacrimi au curs din ochii lui, dar și din ochii mamei lui, și ai mitropolitului, și ai tuturor celor de față. După 25 de ani de așteptare, iată că Dumnezeu se milostivise de popor.

Harul lui Dumnezeu a făcut din tânărul voievod orfan de tată un Părinte al țării. Vreme de 47 de ani el va lumina ca o lumină a Învierii pentru poporul frământat de războiul dintre frați și de amenințarea Imperiului Otoman.

Mitropolitul Teoctist i-a dat multe sfaturi Voievodului după încoronare. Cel mai mult el i-a vorbit despre credința în Dumnezeu și dragostea de popor. Fără credință în Dumnezeu, un conducător nu poate să îi conducă pe oameni pe drumul mântuirii. Iar fără dragostea de oameni, un conducător nu se va strădui din toate puterile lui să facă bine oamenilor pe care îi conduce.

Mitropolitul Teoctist i-a vorbit apoi despre două mari virtuți: iertarea și

iubirea de vrăjmași. El i-a arătat că mulți dintre boieri au fugit din țară de teamă că Sfântul Ștefan se va răzbuna pe ei și îi va omori, pentru că ei l-au sprijinit pe Petru Aron. Dar acești boieri nu erau oameni răi, ci au fost fricoși și de aceea au ascultat de Petru Aron.

Mitropolitul Teoctist l-a îndemnat să îi ierte și să îi cheme înapoi. Sântul Ștefan l-a ascultat și și-a curățit inima de orice ținere de minte a răului și de orice dorință de răzbunare. Cu dragoste pentru binele țării și pentru boierii care au greșit, Sfântul Ștefan a trimis o scrisoare tuturor celor fugiți. În cuvinte foarte blânde, el i-a chemat înapoi și le-a făgăduit că nu le va face niciun rău dacă ei vor veni și vor ajuta țara. Mitropolitul Teoctist s-a

pus chezaș al cinstei Voievodului. Câțiva dintre ei s-au întors, dar nu toți au avut încredere să o facă. Atunci el le-a mai trimis câteva scrisori. Rând pe rând, boierii fugiți s-au întors în Moldova și au devenit oameni de nădejde pentru țară.

După 13 ani de când devenise domn, mai era un singur boier fugit. Sfântul Ștefan i-a scris din nou și l-a chemat în țară cu inima plină de iertare și iubire, dar boierul nu s-a întors. Nu i-a fost ușor să îi ierte pe acești boieri, dar el a pus

ascultarea de cuvântul lui Dumnezeu și grija pentru binele țării mai presus de sentimentele sale de fiu.

A fost conștient că Împăratul împăraților și Domnul domnilor nu încredințează unui conducător puterea pentru a deveni

un tiran. Darul și slujirea conducerii sunt date pentru a face bine poporului, pentru ca dreptatea și dragostea să înflorească în sufletele oamenilor, prin pilda și purtarea de grijă a conducătorului.

Rana de la picior

După ce a iertat pe toți boierii fugiți, în țară s-a făcut pace. Al doilea lucru important pe care l-a făcut a fost să reîntregească țara, așa cum o lăsase bunicul său.

A obținut înapoi cetatea Hotin de la polonezi, dar pentru cetatea Chilia, aflată pe brațul Chilia al Dunării, a trebuit să se lupte. În 1462, a asediat această cetate, care era foarte importantă. În ea erau ostași maghiari, foarte pricepuți, care aveau și tunuri.

În luptă, el a fost rănit foarte grav. O ghiulea l-a lovit la glezna piciorului stâng. Din cauza rănii, nu a mai putut continua lupta. A fost prima lui înfrângere.

Dumnezeu a rânduit ca această rană să nu i se vindece niciodată și toată viața a suferit din cauza ei.

Mai întâi a căutat doctori în țară, dar nimeni nu a putut să o vindece. Apoi a căutat doctori în afara țării.

La bătrânețe, această rană nevindecată a făcut să se agraveze și alte boli ale trupului său. În unele perioade a fost atât de bolnav, încât nu putea sta în picioare.

De exemplu, într-una dintre cele mai importante lupte pe care le-a purtat, la Codrii Cosminului, în 1497, a condus oastea stând întins într-o sanie de lemn. Cât curaj, câtă râvnă și câtă tărie de suflet a avut, încât să meargă la fața locului știind că nu se poate ridica în picioare!

Dar nu numai curajul, râvna pentru binele țării și tăria lui de suflet l-au făcut să înfrunte acest risc uriaș, de a lua parte la o luptă fără să se poată mișca. Sfântul Ștefan era încredințat că aceasta este voia lui Dumnezeu pentru el și o împlinea cu iubire.

Această simțire adâncă a avut-o în zecile de bătălii pe care le-a purtat nu pentru că ar fi iubit războiul, ci pentru că nu avea altă cale de a face bine. În toate aceste lupte el și-a pus viața în mâna lui Dumnezeu, fiind gata să și-o dea pentru binele poporului și pentru credința creștină.

Atunci când era nevoie, pleca la luptă cu multă credință și nădejde în Dumnezeu. Se spovedea, se împărtășea, lua binecuvântare de la duhovnic și așa îi

îndemna să facă pe toți boierii și pe toți ostașii. Fiecare dintre ei știa că poate să își piardă viața în luptă. Dar toți știau că sunt datori să apere și viețile și sufletele soțiilor, ale copiilor, ale mamelor. Mai știau că de ei depinde și dacă urmașii lor vor trăi într-o țară creștină și se vor închina Domnului Iisus Hristos sau păgânătatea va stăpâni peste ei.

După trei ani de la înfrângere, Sfântul Ștefan și-a pus nădejdea în Dumnezeu și a mers iar la cetatea Chilia. Vineri, 25 ianuarie 1465, a asediat cetatea. Cronicarul scrie: „Iar sâmbătă s-a predat cetatea și a intrat Ștefan voievod în cetate, cu voia lui Dumnezeu. Și a rămas acolo trei zile, veselindu-se și lăudând pe Dumnezeu și împăciuind pe oamenii din cetate.”

După recucerirea cetății Chilia, Moldova era întregită în hotarele ei între Carpați și Nistru. Sfântul Ștefan și poporul s-au bucurat foarte mult și au simțit că trebuie să închine lui Dumnezeu această reușită. Știind că tot binele vine de la Dumnezeu prin Maica Domnului și prin Biserică, Sfântul Ștefan a hotărât să construiască o mănăstire pe care să o închine Maicii Domnului și ea să fie cea dintâi între mănăstirile din țară.

Ctitorirea Mănăstirii Putna

Locașul prin care a mulțumit lui Dumnezeu pentru întregirea țării și prin care a pus țara sub acoperământul Maicii Domnului a fost Mănăstirea Putna.

Putna este la o zi de mers călare din Suceava, capitala de atunci a Moldovei. Pe locul mănăstirii era o pădure bătrână, la poalele unor dealuri înalte ca munții, de pe marginea pârâului Putna. Aici trăiau sihaștri cu viață sfântă.

Pentru a alege locul exact al mănăstirii, Sfântul Ștefan a urcat pe dealul de lângă mănăstire, care se numește Dealul Crucii. De aici a tras cu arcul, iar săgeata lui s-a înfipt într-un paltin. În acel loc a fost ridicat altarul mănăstirii, iar o parte din paltin s-a păstrat în altar.

Sfântul Ștefan a pus piatra de temelie în ziua de 10 iulie 1466. A adus la Putna pe starețul Mănăstirii Neamț, părintele arhimandrit Ioasaf, împreună cu mai mulți călugări de acolo, sporiți în viața duhovnicească și pricepuți la arta caligrafiei și a broderiei.

Pentru dragostea față de acest loc, și-a ales încă de atunci să fie înmormântat aici.

Construcția mănăstirii a durat trei ani.

Pe când se apropia terminarea lucrărilor, în vara anului 1469, tătarii au năvălit în Moldova și au prădat țara. Ca de obicei, Sfântul Ștefan a strâns oastea și cu vitejie i-a urmărit pe tătari. I-a prins din urmă și i-a biruit la Lipiști, o localitate pe malul Nistrului, luându-le înapoi toată prada.

Apoi, gândul Voievodului s-a îndreptat spre sfințirea mănăstirii. A ales ziua de 3 septembrie. Astfel și-a exprimat recunoștința față de Mitropolitul Teoctist, pentru că în ziua de 3 septembrie este pomenit Sfântul Cuvios Teoctist. Acesta

a fost un mare povățuitor al călugărilor din secolul al V-lea din Palestina, iar Mitropolitul purta numele lui.

Slujba a fost o sărbătoare a întregii țări. La Sfânta Liturghie au participat 64 de clerici, în frunte cu Mitropolitul Teoctist și cu Episcopul Tarasie de la Roman.

Mănăstirea a fost închinată Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioarei Maria, căreia Sfântul Ștefan și toți cei de față s-au rugat să ocrotească mănăstirea și să învrednicească poporul să Îi slujească lui Hristos până la sfârșitul veacurilor.

Lupta de la Baia

Majoritatea luptelor pe care Sfântul Ștefan le-a purtat au fost cu turcii și cu tătarii, dar el a fost nevoit să se lupte uneori și cu țările din vecinătatea Moldovei care voiau să o supună.

Una dintre cele mai mari și mai grele lupte a fost la Baia, în anul 1467. Atunci,

puternicul rege al Ungariei, Matia Corvin, a atacat Moldova și a prădat țara timp de 40 de zile.

Sfântul Ștefan trecea printr-o mare durere, căci atunci murise soția sa, Evdochia. Cu durerea în suflet, el și-a ațintit ochii la Crucea lui Hristos și a pornit cu smerenie să își facă datoria de a apăra țara.

În noaptea de 14 spre 15 decembrie, a atacat oastea ungară aflată în orașul Baia și a reușit să o înfrângă, rănindu-l pe regele Matia, care a reușit cu greu să fugă.

O însemnare despre victoria de la Baia dă o frumoasă mărturie despre felul în care Sfântul Ștefan a căutat să facă voia lui Dumnezeu. Cronicarul notează că „s-a împlinit gândul lui Dumnezeu cu Ștefan voievod”.

Lupta de la Vaslui

Cea mai mare victorie a Sfântului Ștefan cel Mare împotriva turcilor a fost lângă Vaslui, în 10 ianuarie 1475.

La începutul anului 1475, sultanul Mahomed Cuceritorul a trimis împotriva Moldovei o oaste dintre cele mai mari ale acelor vremuri, de mai mult de 120.000 de soldați. Sfântul Ștefan avea o oaste mult mai mică, de 40.000–50.000 de soldați.

Pe drumul pe care turcii au intrat în țară, Sfântul Ștefan i-a hărțuit cât a putut, iar apoi i-a așteptat într-un loc mlăștinos, pe valea Bârladului, numit Podul Înalt.

De pe dealul unde se afla, Sfântul Ștefan a văzut rândurile fără număr care înaintau și, auzind strigătele puternice ale uriașei armate otomane, s-a înspăimântat.

Observându-i teama, un boier, luminat de harul Duhului Sfânt, a venit la el, s-a pus în genunchi și i-a spus: „Doamne, nu te tulbura, căci îți vom sta astăzi credincios alături și Dumnezeu ne va ajuta”.

Prin credința și dragostea din aceste cuvinte, Sfântul Ștefan și-a recăpătat stăpânirea de sine.

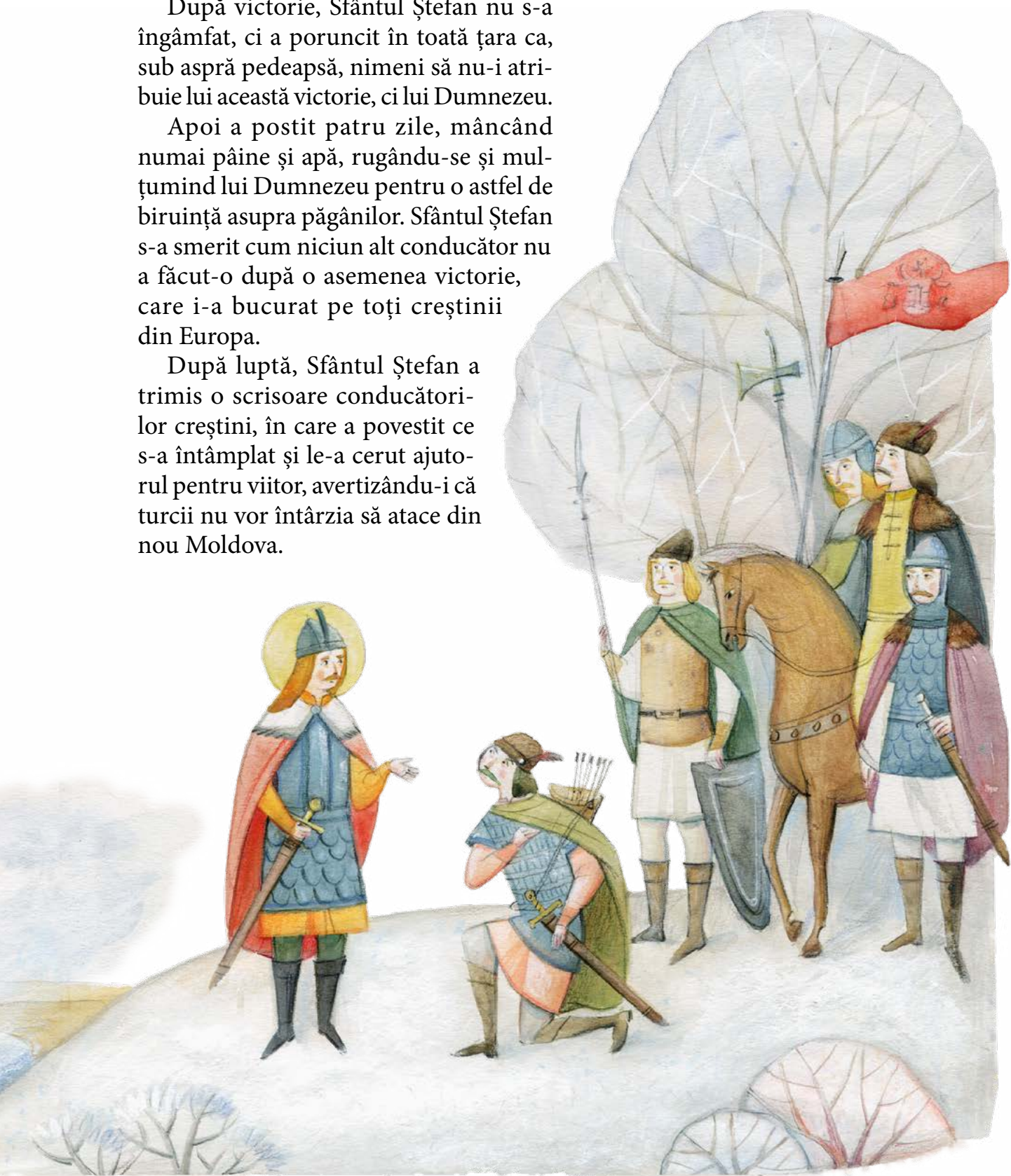
Lupta a fost foarte grea, mulți ostași creștini și-au sacrificat atunci viața, între care și marele logofăt Toma, cel mai important om politic după voievod.

După victorie, Sfântul Ștefan nu s-a îngâmfat, ci a poruncit în toată țara ca, sub aspră pedeapsă, nimeni să nu-i atribue lui această victorie, ci lui Dumnezeu.

Apoi a postit patru zile, mâncând numai pâine și apă, rugându-se și mulțumind lui Dumnezeu pentru o astfel de biruință asupra păgânilor. Sfântul Ștefan s-a smerit cum niciun alt conducător nu a făcut-o după o asemenea victorie, care i-a bucurat pe toți creștinii din Europa.

După luptă, Sfântul Ștefan a trimis o scrisoare conducătorilor creștini, în care a povestit ce s-a întâmplat și le-a cerut ajutorul pentru viitor, avertizându-i că turcii nu vor întârzia să atace din nou Moldova.

Lupta de la Războieni

Așa cum avertizase Sfântul Ștefan, în anul următor sultanul Mahomed a poruncit ca Moldova să fie invadată din nou, pentru a se răzbuna. A dat ordin tătarilor să atace țara dinspre Nistru și el însuși a trecut Dunărea cu o oaste uriașă.

Sfântul Ștefan nu s-a pierdut cu firea. Mai întâi a trimis cea mai mare parte

din oaste să lupte cu tătarii, care prădau, incendiau, luau mulți robi și omorau oameni. Cu ajutorul lui Dumnezeu, tătarii au fost înfrânți. Cuprinși de groază, ei au lăsat toată prada și au aruncat arcurile, șeile și hainele ca să scape fugind.

Voievodul, cu numai 10.000 de oșteni, a rămas să lupte cu turcii, care erau peste 120.000 la număr. Lupta a fost aprigă, iar oastea Sfântului Ștefan a făcut minuni

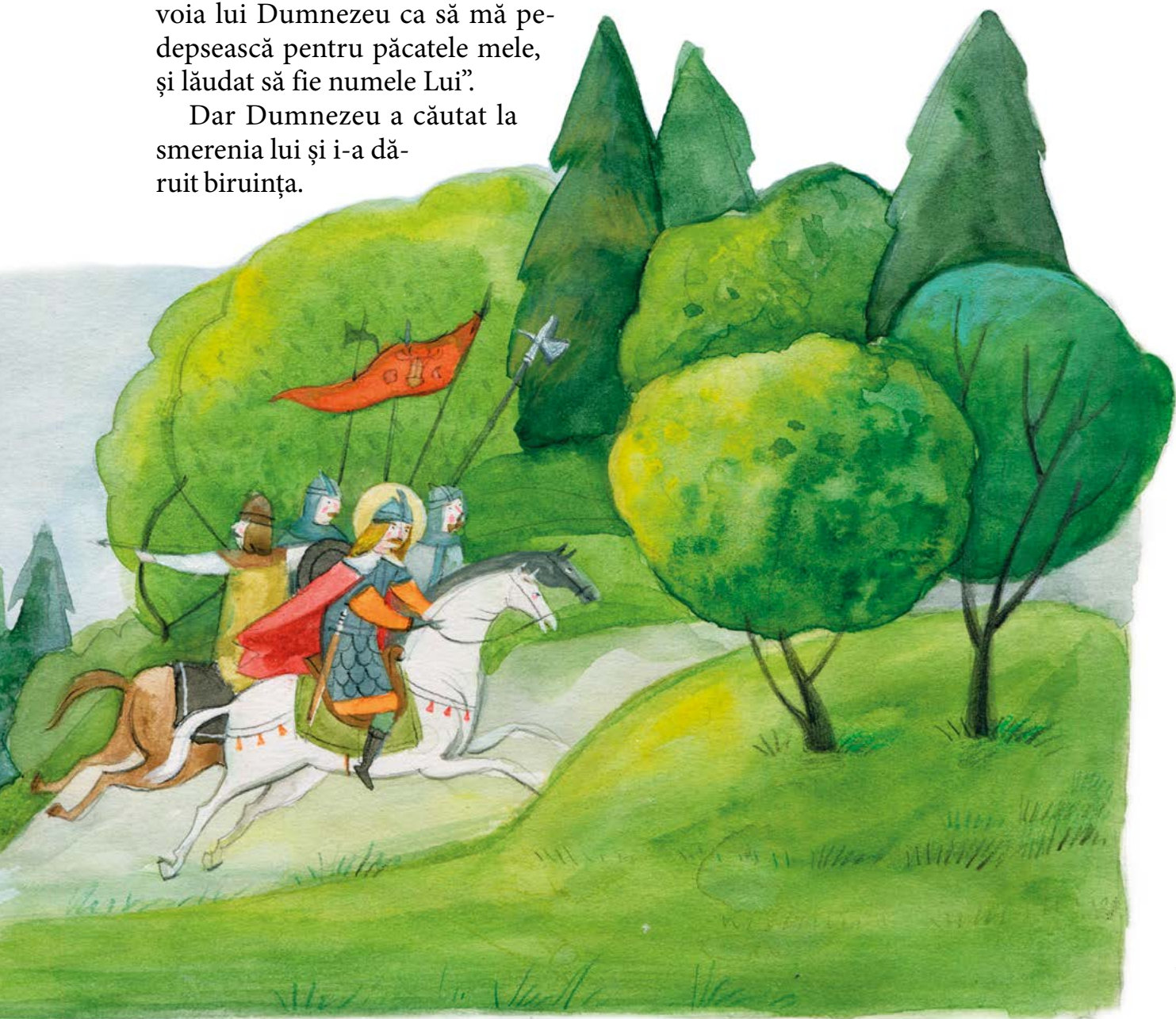
de vitejie. Totuși, după ce mai mulți boieri mari ai țării au căzut și el însuși era aproape să fie prins, voievodul a dat semnalul de retragere.

A fost a doua și ultima sa înfrângere. Sfântul Ștefan, cu pocăință, a luat vina asupra sa. Le-a scris conducătorilor creștini: „eu și curtea mea am făcut tot ce mi-a stat în putință, și s-a întâmplat ce știți. Pe care lucru îl socot că a fost voia lui Dumnezeu ca să mă pedepsească pentru păcatele mele, și lăudat să fie numele Lui”.

Dar Dumnezeu a căutat la smerenia lui și i-a dăruit biruința.

Deși la Războieni a învins, sultanul nu a reușit să cucerească nicio cetate, căci apărătorii au rămas credincioși domnului. Turcii au trebuit să părăsească Moldova fără izbânda așteptată.

Mai mult, au pierdut atât de mulți soldați, arme și prada luată încât, dacă trecerea armatei peste Dunăre durase 44 de zile, la întoarcere a durat doar 4 zile.

O mare cumpănă

In toate luptele sale, Sfântul Ștefan era gata să își dea viața pentru țară și pentru Dumnezeu. El intra în luptă cu toată încrederea că de la Dumnezeu este viața și moartea și că el trebuie să își facă datoria față de popor și față de Dumnezeu. De aceea, nu se temea în lupte, ci cu mult curaj se ducea unde era nevoie, pentru ca, văzându-l, ostașii săi să nu se retragă. De aceea a pierdut doar două bătălii dintre cele 36 pe care le-a purtat.

Lupta în care a fost cel mai aproape de a-și pierde viața a fost cea de la Șcheia, din 1486.

Atunci, Sfântul Ștefan a căzut de pe cal și a zăcut pe câmpul de luptă jumătate de zi. Toți au crezut că a murit, iar turcii s-au considerat biruitori și au numit alt voievod, supus lor.

Dar Dumnezeu a rânduit ca doi boieri să îl salveze pe Sfântul Ștefan. Boierul Purice l-a găsit pe câmpul de luptă și l-a adus în tabără. Sfântul Ștefan și-a revenit, și, cu multă dârzenie, a adunat din nou oamenii. L-a trimis apoi pe boierul Pântece în

tabăra dușmanilor, unde acesta a reușit să îl ucidă pe domnul pus de turci. Atunci Voievodul i-a atacat și i-a înfrânt pe otomanii luați prin surprindere.

Desigur, dacă turcii l-ar fi găsit primii pe Sfântul Ștefan, alta ar fi fost soarta lui și a țării. Dar cum niciun fir de păr nu se clintește fără voia lui Dumnezeu, nici viața lui nu a fost trecută cu vederea, pentru râvna și ascultarea sa față de poruncile lui Hristos.

Sfântul Ștefan ctitoarește biserici și mănăstiri

După lupta de la Șcheia, Voievodul a simțit și mai adânc cât de ușor trece viața pământească și s-a gândit mai mult la ce răspuns va da în fața lui Dumnezeu pentru sufletele supușilor

săi. El știa că cel mai important pentru fiecare om este să își mântuiască sufletul. Și mai știa că cea mai mare datorie a unui conducător este să îi ajute pe oameni să se mântuiască.

Până la această luptă, Sfântul Ștefan ctitorise Mănăstirea Putna și ajutase

multe biserici și mănăstiri înălțate de alți ctitori. Dar după această luptă, însuflețit și mai mult de râvna pentru mântuirea oamenilor, Sfântul Ștefan a început să construiască în fiecare an una sau chiar două biserici. Mergea la locul construcției să supravegheze personal lucrările. Astfel, în unul sau cel mult doi ani, fiecare biserică era terminată. Zeci de biserici și mănăstiri au sfințit pământul țării și au devenit loc de sfințire pentru poporul binecredincios.

Unele dintre biserici le-a construit ca mulțumire lui Dumnezeu și sfinților care l-au ajutat în lupte. Când a avut posibilitatea să aleagă el ziua unei bătălii, a ales ziua unui sfânt militar, cerându-i în acest fel ajutorul. Astfel, lupta de la Râmnic s-a dat în 8 iulie 1481, de Sfântul Procopie, iar cea de la

Codrii Cosminului de Sfântul Dimitrie, 26 octombrie 1497. Iar ajutorul a venit.

Cronicarul Grigore Ureche scrie: „zic să se fi arătat lui Ștefan vodă Sfântul Mucenic Procopie, umblând deasupra războiului călare și întrarmat ca un viteaz, fiind într-ajutor lui Ștefan vodă și dând vâlvă oștirii lui”.

Smeritul domn nu a trecut cu vederea să le mulțumească pentru ajutor: Sfântului Procopie îi va închina biserica de la Bădeuți, iar Sfântului Dimitrie o biserică în Suceava.

Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, la care a avut multă evlavie, i-a închinat Mănăstirea Voroneț, construită în 1488 în doar trei luni, două săptămâni și cinci zile.

În bisericile și mănăstirile construite, preoții și călugării s-au rugat și pentru cei vii, dar și pentru cei care au murit în bătălii.

Cu grijă pentru sufletele soldaților care au murit în lupta de la Războieni, la 20 de ani după bătălie, Voievodul a ridicat pe osemintele lor o mănăstire închinată Sfântului Arhanghel Mihail.

Sfântul Ștefan a ridicat locașuri sfinte și în celelalte țări românești, pentru că se simțea dator față de toți românii, indiferent dacă trăiau în Moldova sau în Țara Românească ori în Transilvania. A purtat de grijă mai ales de românii ortodocși din Transilvania, iar urmașii acestora îi sunt recunoscători până astăzi pentru ce a făcut pentru Biserica Ortodoxă de acolo.

Mare ctitor și ocrotitor al Muntelui Athos

Vestea despre faptele dumnezeiești ale Sfântului Ștefan a ajuns și la călugării din Muntele Athos.

Acel loc ales, aflat sub acoperământul Maicii Domnului, este împărțit între 20 de mănăstiri, fiecare având multe schituri și

chilii, astfel încât muntele este plin de călugări care zi și noapte se roagă pentru întreaga lume.

Evlavia și dărnicia Sfântului Ștefan nu aveau cum să ocolească mănăstirile din Sfântul Munte Athos, aflate în mare nevoie. Călugării de la mai multe mănăstiri au venit la el și i-au cerut ajutorul.

Voievodul știa că și mănăstirile și bisericile din țara sa au nevoie de ajutor, dar a înțeles că, fiind cel mai important conducător ortodox al vremii, este dator să poarte de grijă pentru mănăstirile athonite.

Cu dragoste și evlavie a făcut foarte multe danii la Muntele Athos. A iubit îndeosebi Mănăstirea Zografu, unde a ctitorit biserica principală. O numea „mănăstirea noastră” și până astăzi este cinstit ca al doilea ei mare ctitor.

Alte mănăstiri spre care s-au îndreptat dragostea și grija sa au fost mănăstirile Hilandar, Grigoriu, Vatoped, Constamonitu, Xenofont, Russikon și Sfântul Pavel.

În fiecare an călugării de la aceste mănăstiri veneau în Moldova și plecau înapoi nu doar cu dania pe care Sfântul Ștefan le-o făgăduise, ci și cu alți bani primiți de la boierii credincioși.

Pe lângă bani, au fost dăruite acestor mănăstiri și icoane, cărți de slujbă și alte odoare de mare preț.

Moldova, poartă a creștinătății

Cineva s-ar putea întreba: de ce l-a așezat Dumnezeu pe Sfântul Ștefan în Moldova acelor vremuri? Răspunsul este că rostul vieții sale a fost să apere poarta creștinătății, care era Moldova în acea epocă.

Sfântul Ștefan s-a luptat cu unul dintre cei mai mari sultani ai turcilor, care își dorea foarte mult să îi cucerească pe creștinii din Europa. Numele lui era Mahomed al II-lea. El a fost supranumit Cuceritorul, pentru că a reușit să cucerească cetatea Constantinopol, care vreme de peste 1.000 de ani fusese atacată de zeci de ori, dar nu fusese cucerită definitiv.

Sultanul Mahomed voia foarte mult să cucerească Moldova, nu doar pentru ea însăși, căci țara nu era nici prea mare, nici foarte bogată, ci mai ales pentru că din Moldova să atace alte țări creștine.

Turcii reușiseră să cucerească toate țările care erau la sudul Dunării și se aflau față în față cu românii. Sfântul Ștefan știa că turcii sunt foarte puternici, mai puternici decât este el, dar nădăjduia foarte mult în ajutorul lui Dumnezeu. De asemenea, a încercat să îi convingă pe alți conducători creștini să se alieze pentru a-i putea învinge pe turci.

În anul 1474 îi scria Papei Sixt al IV-lea, îndemnându-l pe el și pe conducătorii apuseni să se alăture în lupta împotriva turcilor.

În anul următor, 1475, Sfântul Ștefan a scris Marelui Cneaz Ivan al III-lea al

Moscovei și i-a arătat că, dacă nu se vor uni creștinii, turcii vor cuceri în continuare țară după țară: „câte țări au fost: cea grecească, și nu una, și cea sârbească, și bulgărească, și albaneză, și bosniacă – pe toate, pentru păcatele noastre, Dumnezeu le-a supus păgânilor; iar acum turcii au trecut Marea Neagră și au luat Caffa. Să luăm, dar, aminte de cu vreme.”

Dar ceilalți conducători creștini nu au avut râvna pentru credință pe care a avut-o Sfântul Ștefan cel Mare și nu i-au ascultat sfatul și chemarea. Ei nu și-au putut depăși orgoliul, interesul personal,

frica și nepăsarea față de soarta altor creștini.

Aflat adesea singur în fața turcilor, în anul 1484 a pierdut Cetatea Chilia, cea pentru care își vărsase sângele, și Cetatea Albă. Dar turcii nu au putut cuceri din Moldova mai mult decât aceste două cetăți.

Deși nu l-au ajutat pe cât a cerut, celelalte țări creștine au știut cât de mult a făcut Sfântul Ștefan pentru apărarea lor. Un cronicar polonez, Jan Długosz, a scris despre el cuvinte de laudă: „O, bărbat minunat, cu nimic mai prejos decât

comandanții eroici, de care atâta ne mirăm! În zilele noastre, câștigă el, cel dintâi dintre principii lumii, o strălucită biruință asupra turcilor. După a mea părere, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și mai ales cinstea de comandant împotriva turcilor”.

Pentru starea sa de jertfă întru apărarea credinței, Sfântul Ștefan cel Mare este numărat în ceata mărturisitorilor care au fost gata să își dea viața pentru credință.

Prin lupta sa pentru oprirea expansiunii otomane în Europa, Sfântul Ștefan și-a împlinit rostul pentru care Dumnezeu l-a așezat în acea vreme la cârma Țării Moldovei.

El a făcut din țara sa o „poartă a creștinătății”, așa cum o numește în scrisoarea către conducătorii creștini de după lupta de la Vaslui din 1475, o stavilă de care Imperiul Otoman nu a putut trece nici măcar în perioada când a fost condus de Mahomed al II-lea, sultanul care a cucerit Constantinopolul.

Strămutarea la locașurile de veci

Zilele de zbucium, nopțile de veghe în războaie, grija pentru popor, durerile simțite pentru țară, bolile și rana de la picior îi aduseseră multe neputințe trupești Sfântului Ștefan.

În anul 1504, după 47 de ani de domnie, viața sa era o curgere spre bunul sfârșit pe care îl aștepta să vină atunci când va hotărî Dumnezeu. Așa cum întreaga viață ascultase glasul Domnului, și acum îl aștepta.

Cu câteva zile înaintea morții, a sorbit o ultimă picătură din cupa purtării acestei dureri, mai amară decât cele de până atunci: rana i-a fost arsă cu fierul înroșit în foc, într-o nouă încercare de a fi vindecată. Dumnezeu nu i-a dăruit vindecare, căci îl pregătea pentru cununa biruinței duhovnicești pe care o lucrase de atâția ani.

În 2 iulie 1504, neobositul luptător pentru Dumnezeu și popor și-a dat sufletul în mâinile lui Hristos.

„Bucură-te, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost pusă, peste multe te voi pune”, l-a chemat Hristos Domnul pe credinciosul Său slujitor, domn al unei țări mici, dar a cărui inimă a fost plină de râvna pentru apărarea credinței creștine în lume.

Mai ales pentru această clipă, a trecerii dincolo, se pregătise. După cum avea să spună un cărturar, ierodiaconul Gherasim Putneanul, câteva secole mai târziu: „De mergea la oaste, ca o oaie către cuțit era! De

petrecea în pace, cu smerenie și tăcere porunca Celui de sus aștepta! De-a pururea urechea lui la glasul Bisericii era, ca să asculte și să facă cele pentru bun sfârșit.”

De aceea, poporul l-a cinstit ca sfânt după trecerea la cele veșnice: „Iar pe Ștefan Vodă l-a îngropat țara cu multă jale și plângere în Mănăstirea Putna care era zidită de dânsul. Atâta jale era de plâneau toți ca după un părinte al fiecăruia, căci cunoșteau toți că se vor lipsi de mult bine și multă apărare.”

Credința, dragostea și smerenia

Care a fost temelia faptelor sale, pe care „nimeni dintre domni nu le-a ajuns”, cum spunea cronicarul Grigore Ureche?

Un copac cu o coroană măreață poate să reziste furtunilor doar dacă are o rădăcină pe măsură. Tot așa, faptele Sfântului Ștefan cel Mare au avut o adâncă temelie duhovnicească, prin care el s-a hrănit cu har dumnezeiesc și a rămas statornic în făptuirea binelui, rezistând tuturor furtunilor care s-au abătut peste Moldova și peste el.

Pe cât este cu putință a înțelege cugețul său, vedem că această rădăcină a fost formată din trei mari virtuți: credința vie și puternică în Dumnezeu, dragostea de popor și o adâncă smerenie.

Prin credință și har dumnezeiesc, în Sfântul Ștefan a rodit floarea preafrumoasă și preascumpă a dragostei de Iisus Hristos, Dumnezeul nostru. Privind spre Hristos cel răstignit pentru noi, oamenii, și Sfântul Ștefan și-a răstignit dorințele personale și a slujit pe oameni și pe Dumnezeu. Iar din dragostea sa pentru Hristos a dorit mântuirea oamenilor

pentru care El S-a răstignit. Astfel a răsarit în sufletul său o râvnă deosebită pentru apărarea credinței.

Mihai Eminescu l-a numit „scut al creștinătății și cetate a Crucii” pentru marea sa credință și slujirea lui Dumnezeu și a creștinilor.

Prin dragostea sa, s-au umplut de dragoste inimile cele orfane ale oamenilor. El a șters lacrimile din ochii poporului oropsit în cei 25 de ani de lupte între frați și a adus din nou în sufletele lor nădejdea că Dumnezeu nu i-a uitat și le-a rânduit conducător după voia Sa.

Pentru că au simțit dragostea pentru ei și că Sfântul Ștefan îi conduce după voia lui Dumnezeu, de la marii boieri ai țării la oamenii simpli, poporul l-a urmat în multe și grelele lupte cu turcii.

Luând exemplul de la Voievodul care își risca de fiecare dată viața pentru ei, și ei l-au urmat fără șovăire. Nu a fost ușor, căci mulți bărbați și-au dat viața și foarte mulți oameni și-au distrus bunurile pe care le agonisiseră, pentru a nu fi folosite de turci.

De la iubirea poporului, Sfântul Ștefan s-a urcat pe treapta iubirii de vrăjmași, cea mai înaltă poruncă a Mântuitorului Hristos și pe care doar sufletul în care și-a aflat locaș harul Sfântului Duh o poate împlini. Pe acest pisc înalt al Evangheliei s-a urcat vitejește Sfântul Ștefan chiar de la începutul domniei sale, prin iertarea celor care participaseră sau fuseseră de acord cu uciderea tatălui său.

Dragostea l-a făcut să fie îndurător și milostiv, de aceea între numele pe care i le-a dat oameni a fost și cel de Ștefan cel Bun.

Credința și dragostea de oameni nu s-au împuținat, ci au crescut mereu pentru că Sfântul Ștefan le-a întemeiat pe o adâncă smerenie. Părinții cu viață sfântă ai vremii i-au spus că sufletul care pierde smerenia cade în patima mândriei, a trufiei, și nu mai vede adevărul, nu mai vede voia lui Dumnezeu și cade din ce în ce mai jos. De aceea, în toată viața sa Sfântul Ștefan a căutat să nu piardă virtutea dumnezeiască a smereniei.

Cu smerenie a purtat rana de la picior, vreme de 42 de ani.

Cu smerenie a răbdat faptul că a rămas orfan de tată și a fost prigonit în copilărie.

Cu smerenie a răbdat moartea înainte de vreme a șapte membri ai familiei sale. Prima sa soție, prințesa Evdochia de Kiev, a murit după patru ani de căsnicie, iar a doua soție, prințesa Maria Asanina Paleologhina, a trecut din viață la cinci ani de la căsătorie. Tot în timpul vieții i-au murit cinci copii, între care și primul băiat născut, Alexandru, care trebuia să îi urmeze la tron.

O altă durere pe care a răbdat-o în ultimii ani ai vieții pământești a fost că

prima sa fiică, Domnița Elena, căsătorită cu Ivan cel Tânăr, a fost închisă pe nedrept la Moscova împreună cu fiul ei, Dimitrie, și el nu a putut face nimic pentru eliberarea ei. După trecerea Sfântului Ștefan la Domnul, nu după multă vreme au trecut la cele veșnice, în închisoare, și Domnița Elena și Dimitrie.

Cu smerenie, atunci când a greșit, a știut să alerge cu credință sub epitrahilul duhovnicului pentru a-și curăța sufletul. Între părinții săi duhovnicești au fost Mitropolitul Teoctist, Episcopul Vasile de la Roman, Sfântul Simeon de la Mănăstirea Pângărați și marele povățuitor de suflete din acea vreme, Sfântul Daniil Sihastru.

Canonizarea

Cste peste puterea ome-
nească să istorisim viața
Sfântului Voievod Ștefan
și să deslușim gândirea sa.
Noi putem să vedem, după
puțina noastră înțelegere
și credință, doar firimituri din lucrarea
pe care Dumnezeu a făcut-o cu
acest ales al Său.

Nu doar în război s-a jert-
fit pentru popor, ci și în timp
de pace, conducând țara
cu multă dăruire și luare
aminte la toate proble-
mele oamenilor. Chiar
și cu puțin înaintea tre-
cerii la cele veșnice, când
starea sănătății i se agra-
vase, Sfântul Ștefan veghea
cu agerime asupra tuturor
problemelor țării. De aceea,
în 1502, doctorul venețian
Matteo Muriano scria despre
el că este „veșnic treaz”.

Iar poporul l-a ascultat și
l-a urmat mereu, pentru că
a văzut dreptatea și dragos-
tea cu care a condus țara.

De exemplu, după lupta de
la Baia, când casele târgului au fost
incendiate, a dat locuitorilor bani
pentru a-și reface locuințele. La 20
de ani de la lupta de la Podul Înalt, a
mers la curtea domnească de la Vaslui,

a chemat familiile celor care se sacrifi-
caseră în bătălie și le-a răsplătit încă o
dată jertfa făcută cu două decenii îna-
inte. Desigur, pe lângă cele văzute, el s-a
îngrijit ca toți cei căzuți pentru țară să fie
pomeniți în biserici și mănăstiri.

Dragostea lui pentru oameni
le-a arătat acestora dragostea lui
Dumnezeu pentru ei și a făcut ca țara
să fie o grădină a Maicii Domnului,
nu numai în ceea ce privește bise-
ricile și mănăstirile, ci și în
viața de zi cu zi a orașelor și
a satelor. Pentru nemărginita
sa dragoste și pentru multe
binefaceri, deși în sute de

ani s-au uitat multe dintre faptele sale, amintirea lui s-a păstrat vie în toate colțurile țării, ca făcător de bine al tuturor.

Oriunde mergi în Moldova, afli că el a răsplătit pe cineva, a dăruit unui om vrednic ceva, a făcut dreptate cu multă pricepere, a liniștit o familie încercată, a ajutat un sărac cuminte, a încurajat un copil, a ridicat un pod, a înzestrat pe doi tineri pentru a se putea căsători și alte și alte fapte ale dragostei și ale milosteniei a făcut. Toate acestea au intrat în sufletul poporului, care i-a spus

Sfântul Ștefan Vodă și Ștefan cel Bun. În secolele care au urmat, urmașii săi i-au cerut mereu să îi apere și să mijlocească pentru ei. Iar el i-a ajutat în multe războaie, mai ales atunci când s-au unit într-o singură țară, România.

În anul 1992, poporul a avut marea bucurie ca Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să îl proclame solemn ca sfânt pe acest apărător al credinței și mare ctitor de lăcașuri sfinte.

Pentru Părintele Ioan era acum clar de ce oamenii îl slăvesc atât de mult pe Sfântul Ștefan cel Mare: cel slăvit de Dumnezeu este slăvit și de oameni.

O tăcere plină de admirație se așternuse peste copii. S-au întors să se mai închine o dată la mormântul Sfântului Ștefan.

– Ia să vedem, care ar fi cel mai important lucru despre Sfântul Ștefan pe care îl veți spune prietenilor?

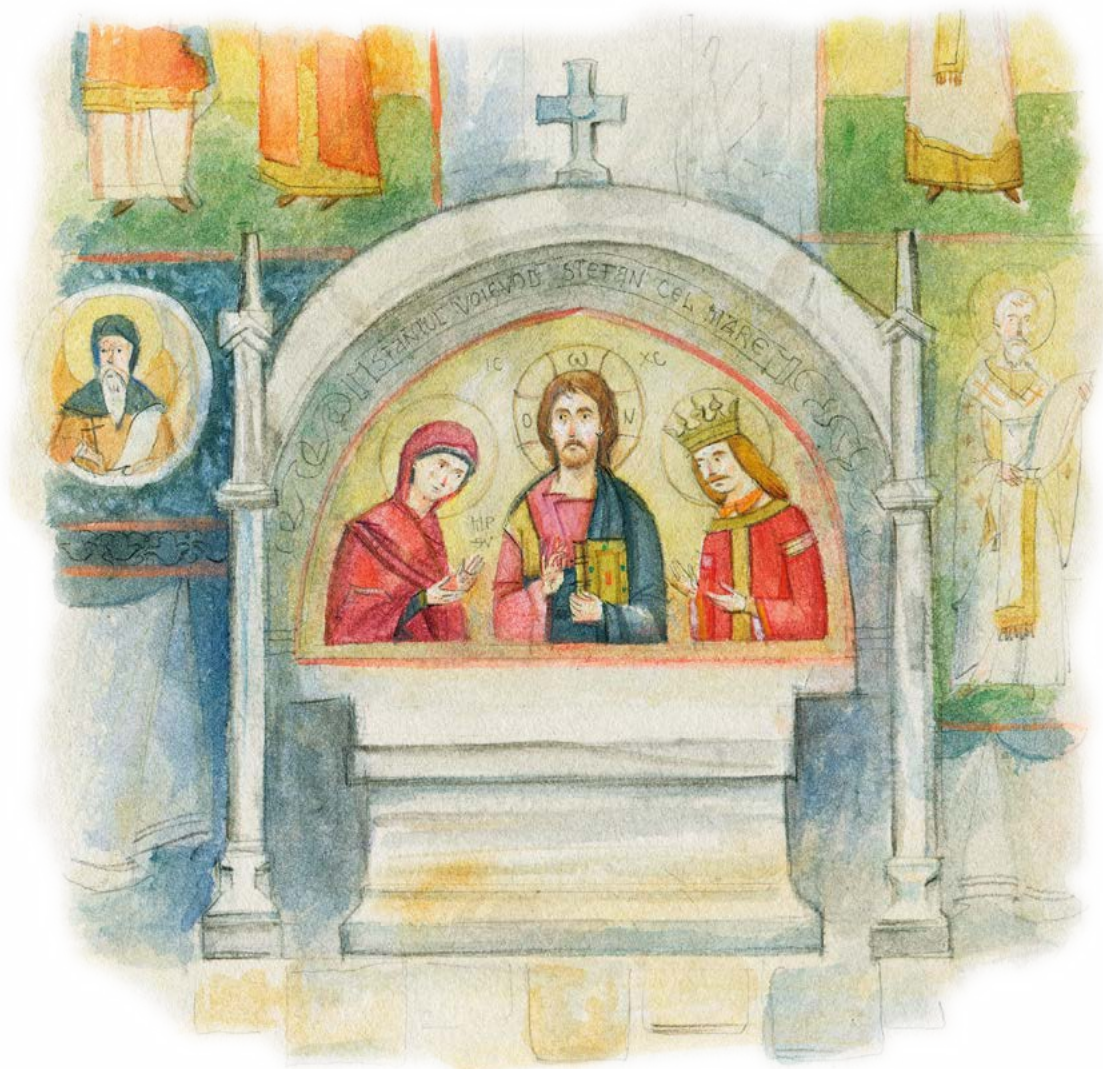
– Că a fost foarte credincios!, au răspuns imediat cei mai mulți dintre ei.

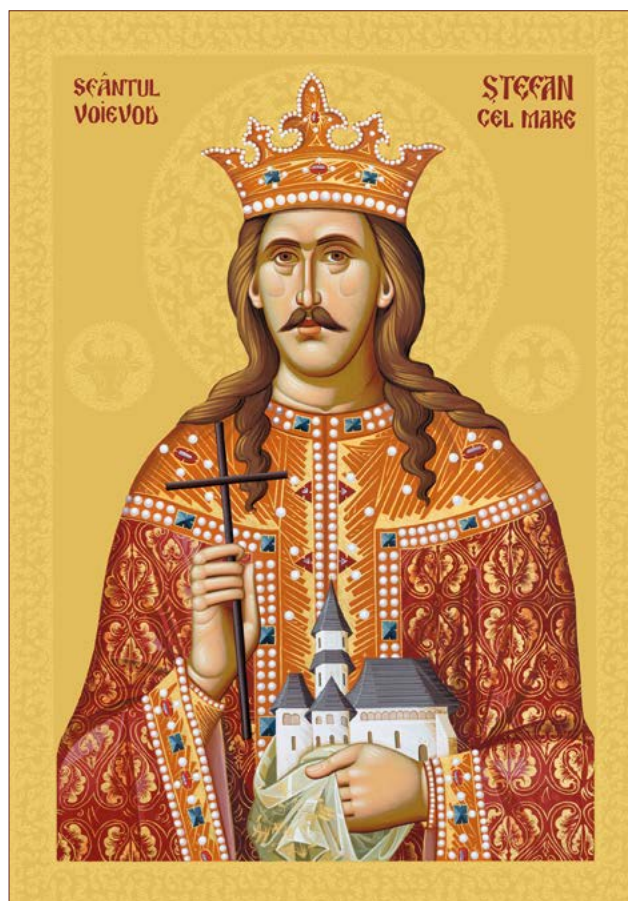
– Că a iubit foarte mult poporul!

– Că a fost smerit și când a câștigat o luptă, și când a pierdut o luptă!

– Da, ați răspuns foarte bine. Și țineți minte că, oricâte greutateți a avut, credința nu i s-a îpuținat, nici dragostea de oameni, oricât de mult s-a jertfit pentru ei, și nici smerenia, oricâte laude a primit.

Așa este acest domn mai presus de orice laudă pământească.

Text de protosinghel Dosoftei Dijmărescu
Ilustrații de Astrid Mihaela Mușat
Prelucrare imagini de monah Iachint Sabău
Paginare de Bogdan Dragomir

© Mănăstirea Putna, 2019

Descrierea CIP a
Bibliotecii Naționale
a României

Sfântul Voievod Ștefan cel Mare. – Putna :
Editura Mitropolit Iacov Putneanul, 2019
ISBN 978-606-8962-13-9

Apărător neînfricat al credinței
și patriei străbune, mare ctitor
de locașuri sfinte, Ștefane Voievod,
roagă pe Hristos Dumnezeu să ne
izbăvească din nevoi și din necazuri.

